

Eesti ja Venemaa vahele kerkis teatrisild

Rait Avestik
teatrikritik
Moskva

Sel aastal 15. korda Moskvas toimuv mastaapne teatrifestivalil Kuldne Mask lubas endale tänavu ühe uuenduse, tänu millele reisis naabervabariiki koguni kolm Eesti teatritruppi ühtekokku nelja erineva lavastusega, mis Venemaal kõik ka soojalt vastu võeti.

Nimelt antakse sel aastal esmakordselt lisaks festivali põhiprogrammile hulgaliselt liisatendusi programmis Kuldne Mask Pluss, mis algas juba enne põhifestivali ja vältab ka kogu selle aja. Loodetavasti kujuneb see võimalus oluliseks mõnelegi endisele liiduvabariigile nii teatrikunsti kontekstis kui ka laiemalt levivate tervemõistluslike suhete soojendamisel.

Eesti sild Venemaaga

Tänavu oli programmi Kuldne Mask Pluss koondatud mitmed Venemaa teatrid, samuti teatrid Lätist, Leedust, Armeenias, Valgevenest, Kasahstanist, Usbekistanist ja Ukrainast ning, nagu mainitud, ka Eestist.

Festivalibrošüüris rõhutati, et programmis Pluss figureerivad säravad, mittestandardised ja üldse imelised lavastused ning valikut tehes on programmi koostajad toetunud ekspertide, kriitikute ja spetsialistide soovitudele. Selles mõttes saab Baltikumi kontekstis Eestile palju õnne soovida, sest ilmselt

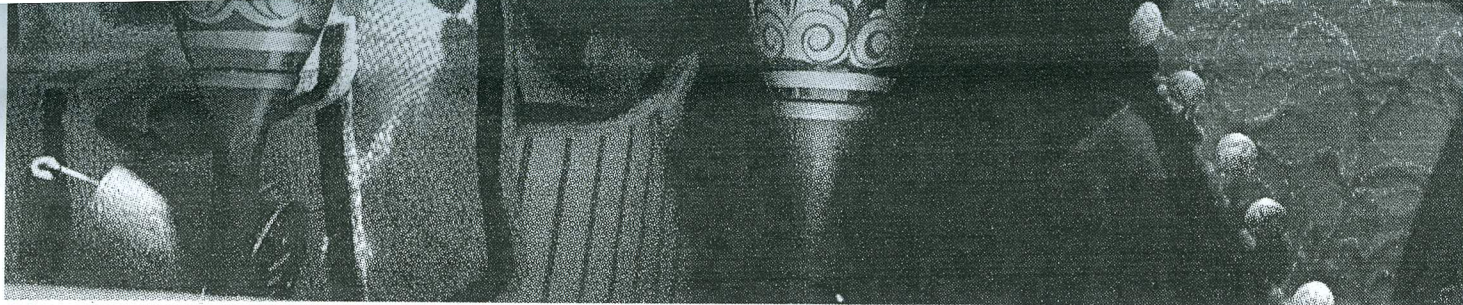
ning valikut tehes on programmi koostajad toetunud ekspertide, kriitikute ja spetsialistide soovitudele. Selles mõttes saab Baltikumi kontekstis Eestile palju õnne soovida, sest ilmselt suutsime kolme teatri ja nelja lavastusega hoogsamalt oma lippu lehvitada kui lõunanaabrid kumbki ühega.

Kas sellest lehitamisest on kasu ja kas õnn saabub, näeme hiljem. Kultuursed venemaalased on sõbralikud ja loomulikult on nad uhked iga välismaalase üle, kes räägib vene keelt, kasutab kuidagi (näiteks oma loomingu) vene keelt või on mingil muul moel olnud seotud Venemaaga (näiteks seal õppinud). Ehk tõesti-tõesti – Eesti teatreid «ühendas» Moskvas ühisosa, mida võib tõesti kuidagi kaudselt nimetada «arusaadavaks sillaks Venemaaga».

Maailm kuulub venelastele

Üldjoontes läks Eesti teatritel Moskvas hästi. Kuna teater NO99 mängis lavastust «GEP» kaks korda enne siinkirjutaja sinna jõudmist, siis palusin etenduse vastuvõttu ilmestavat kommentaari teatri dramaturgilt Eero Epnerilt, kelle sõnutsi meenutas Moskva publik Berliini oma: skeptiline, kõike juba näinud, oma kindlate maitseelistustega.

Epner meenutab: «Kahjuks vaatasid nad pea kolmetunnist eestikeelset etendust väga viisakalt ja kaasa elades ning Moskva publiku kuulsad vahelehiidud, väljavilistamised, mine-makõndimised jäid meil nägemata. Tõsi, esimesel etendusel hüüatas üks venelanna küll: «Kogu maailm kuulub venelastele!» Pärast etendusi kohtusime ka tütarlastega, kellel olid pisarad silmis, kuid erinevalt eestlastest ei viinud neid selleni lavalt voogav testosteroonilõhn, vaid tõdemus, et leidub üks kamp, kes julgeb siiralt küsida oma naa, rahva ja keele väärtuse ja üleviku kohta. Teisele etendu-

Nukuteatri lavastus «Mängurid» koos hiiglaslike ja ülimalt ilmekate nukkudega avaldas Vene publikule muljet. Foto: Jaana Juur

sele järgnenud fursetikõnes nimetas festivali välisprogrammi juht eestlasi venelaste kõrval suureks rahvaks (velikii narod), mis tekitas omajagu furoori, kuid mõjus kokkuvõttes siiralt. Saagem suureks vaimult, mitte rahvaarvult. Ilmus ka pea kümme-kolme arvustust, mis valdavalt olid positiivsed.»

Eesti Nuku- ja Noorsooteater andis kaks «Mängurite» etendust. Lavastaja Jevgeni Ibragimov on Moskvas tuntud ja armastatud, pealegi eeskujulik Peterburi teatrikunsti akadeemia lõpetanu. Nimed Gogol ja Ibragimov ning nukuteatrižanr töid Meierholdi-nimelise kultuurikeskuse saali raskusteta rahvast täis.

Esimesele etendusele kogunenud kohalike kriitikute ja ajakirjanike üsna suur osakaal ei teinud seda saalitäit muidugi eriti näitlejasõbralikuks. Oli võimalik tajuda publiku kõrgeid ootusi. Kui esimese kümne minutiga polnud nukke veel kasutusele võetud, kuuldus juba nurinat, et see pidi ju nukuteater olema. Samas, kui näitlejad tegid lavalt oma tööd kõrgeimal tasemel, reageeris ilmselt üsna asjatundlik publik ka sellele vääriliselt.

Siiski «õnnestus» nukuteatril esimesel etendusel kogeda üsna massilist saalist lahkumist, ilmselt aga proosalistel põhjustel – joosti kell 19 algavatele etendustele. Teine etendus kulges aga eeskujulikult, näitlejad

Eesti suursaadik Venemaal Simmu Tiik (vasakul) ja Kuldse Maski president Georgi Taratorkin naudivad tervitusnapsu. Foto: Rait Avestik

15. TEATRIFESTIVAL KULDNE MASK

Moskvas 27. märtsist – 18. aprillini

- Kuldne Mask on Venemaa olulisim teatriauhind
- auhinda antakse välja eri kategooriates ja festivali peetakse alates 1994. aastast
- Eestit esindasid tänava festivali alaprogrammis Kuldne Mask Pluss nuku- ja noorsooteatri «Mängurid», NO99 «GEP» ning rahvuskooper Estonia «Libahunt» ja «Hamlet»
- 2005. aastast toimub igal sügisel festival Kuldne Mask Eestis, kus etendatakse valitud palu põhifestivali programmist
- 2006. aastast toimub ka festival Kuldne Mask Lätis
- seekordne Kuldse Maski auhinnatseremoonia toimub 18. aprillil Stanislavski ja Nemirovitš-Dantšenko nimelises Moskva Akadeemilises Muusikateatris

ning sünkroontõlkija (lavastaja ise) kiskusid publikust välja reaktsioonid, mis omakorda laval olijaid innustasid.

Postmodernne segadus

Loomulikult ei saa Eesti «Mängureid» vaadata ilma muusikalise kollektiivita The Tomahawk Brothers, mis etenduste vaheaegadel visuaalselt efektselt muusikalist mõnu (ja ilmselt paljudele täiesti taotluslikult ka valu) põhjustas.

Estonia kaht lühilavastust vaatama tulnud publik oli ilmselt kõige ülevoolavam ja heldem. Oksana Titova «Hamlet» ning Marina Kesleri «Libahunt» tundusid moskvalastele nii meelelahutust kui mõtlemist pakkuvat. Titova arvates oli see isegi pisut üllatuslik, sest vähe-malt pool saalist oli täitunud pigem vanemaealistega, kellele selline postmodernne segadus nagu meeldida ei saaks. Aga sai, ja see, et «Hamlet» seal oli, oli kahtlemata õige valik.

Kessleri klassikalise lavastuse, seda nii vormi kui ka sisulise lähenemise poolest, sai korduvalt vaheaplause ja ilmselt ka teenitult. Etenduse lõpu poole tekkisid arglikud aplausid aga hoopis segadusest – kas nüüd saigi läbi?

Kui lõpuaplausi tähendusliku võtta, siis võib Estonia sealset käiku raskusteta võiduks pidada. Mitte et seda teised seal esinenud Eesti teatrid teha ei saaks.